

## Advies Archeologische Monumentenzorg 2017-nr. 39

### Beoordeling van een archeologisch rapport

**Bevoegd gezag:** Gemeente Cranendonck  
Postbus 2090  
6020 AB Budel

**Datum:** 15-3-2017

**Project:** *Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase Cranendoncklaan 92 te Budel, gemeente Cranendonck (KSP Archeologie), auteur E.A. Schorn, 14-2-2017.*

**Van:** Omgevingsdienst Zuidooost-Brabant  
Postbus 8035, 5601 KA Eindhoven  
Wal 28, Eindhoven  
Mevr. drs. Ria Berkvens  
Tel. 088-3690638  
E-mail: [R.Berkvens@odzob.nl](mailto:R.Berkvens@odzob.nl)

#### Inleiding

In opdracht van dhr. Lammers heeft KSP Archeologie een archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd voor de locatie Cranendoncklaan 92 te Budel. Op de locatie zijn in de huidige situatie een woning en een stal van 260 m<sup>2</sup> aanwezig. De initiatiefnemer is voornemens de huidige bebouwing te slopen en hiervoor in de plaats één Ruimte voor Ruimte woning op te richten. De gronden rondom de woning worden landschappelijk ingepast. Het plangebied kent een oppervlakte van circa 20.700 m<sup>2</sup>. De nieuw op te richten Ruimte voor Ruimte woning zal een inhoud hebben van maximaal 1.550 m<sup>3</sup>. Tevens zullen bijgebouwen opgericht worden met een grootte van maximaal 150 m<sup>2</sup>.

Doel van het bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Het doel van het inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) is om het archeologische verwachtingsmodel te toetsten aan de hand van de geomorfologie, de bodemopbouw en de bodemgesteldheid (intact of verstoord). De mate van intactheid van de bodem bepaalt de gaafheid en conserveringstoestand van mogelijke aanwezige archeologische vindplaatsen.

#### Samenvatting van het plan en het rapport

|                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------|
| Onderzoekskader RO: omgevingsvergunning afwijking bestemmingsplan |
| Grootte plangebied: 12.580 m <sup>2</sup>                         |
| Onderzoekperiode: februari 2017                                   |
| Opdrachtgever: dhr. Lammers                                       |
| Opdrachtnemer: KSP Archeologie                                    |

Het plangebied is landschappelijk gelegen op een dekzandrug die waarschijnlijk naar het noorden toe afloopt. Hierboven heeft zich een hoge zwarte enkeerbodem ontwikkeld. Op het AHN is duidelijk te zien dat de noordelijke helft van het plangebied ruim 80 cm lager ligt dan de hoger gelegen zuidelijke helft, waaruit kan worden geconcludeerd dat de noordelijke helft geen onderdeel heeft uitgemaakt van het oude akker gebied. De kadastrale minuut van 1832 laat zien dat het plangebied grotendeels in gebruik is als bouwland. In het noorden ligt een huisperceel met huis en schuur met ten westen hiervan een tuin. De huidige Cranendoncklaan ten oosten van het plangebied was al aanwezig evenals de weg Toom aan de noordoostzijde. Direct ten zuiden van het plangebied ligt ook een huis. Op de kaart uit 1902 is de bebouwing in het plangebied verdwenen en ligt er een nieuwe weg net ten noorden van de voormalige bebouwing. Binnen het plangebied zijn geen archeologische monumenten, onderzoeksmeldingen of vindplaatsen aanwezig. De onderzoeksmeldingen worden

gekenmerkt door bodem verstoringen, waardoor er geen verder vervolgonderzoek is uitgevoerd. Er is dus geen archeologische informatie bekend waaruit zou kunnen blijken of er in het plangebied vindplaatsen te verwachten zijn.

Op de gemeentelijke archeologische beleidskaart heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting vanwege de ligging op een dekzandrug. Daarnaast blijkt dat voor de uiterste zuidoostpunt van het plangebied een hoge verwachting voor historische kernen en bebouwingslinten geldt. Op grond van het historisch kaartmateriaal wordt de verwachting voor historische kernen/linten net ten zuiden van het plangebied verwacht. Uit het historisch kaartmateriaal is echter gebleken dat in het noordelijke deel van het plangebied ook bebouwing aanwezig is geweest.

Op basis van de landschappelijke ligging van het noordelijke deel van het plangebied binnen een dekzandvlakte en het zuidelijke deel op een dekzandrug en de archeologische vondstlocaties uit de omgeving is aan het noordelijke deel een lage verwachting toegekend voor zowel vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum tot en met het Neolithicum alsmede voor nederzettingsresten uit het Neolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen (tot in de 13e eeuw) en een hoge verwachting voor de Late Middeleeuwen (vanaf de 13e eeuw) tot en met de Nieuwe tijd. Aan het zuidelijke deel van het plangebied is een hoge verwachting toegekend voor zowel vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum tot en met het Neolithicum alsmede voor nederzettingsresten uit het Neolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen (tot in de 13e eeuw) en een lage verwachting voor de Late Middeleeuwen (vanaf de 13e eeuw) tot en met de Nieuwe tijd.

Vervolgens is deze verwachting getoetst door middel van een inventariserend veldonderzoek, verkennende fase. Uit het veldonderzoek is gebleken dat in het plangebied met uitzondering van boring 6 geen enkeerdgrond aanwezig is, wat betekent dat eventueel aanwezige vindplaatsen ouder dan de Late Middeleeuwen veel minder goed geconserveerd zullen zijn dan verwacht. Het ontbreken van een enkeerdgrond in het grootste deel van het plangebied zou kunnen duiden op afgraven van het humeuze dek, om elders lager gelegen gronden geschikt te maken voor landbouw of kan samenhangen met de geringe boordichtheid voor de kartering van de bodemkaart, waardoor voor een te groot gebied is aangenomen dat deze uit enkeerdgronden zou bestaan. De oorspronkelijke podzolbodem is vrijwel in het gehele plangebied verdwenen, maar het potentiële archeologische sporenniveau (vanaf 30 cm -mv) in de top van de C-horizont is al dan niet nog intact aanwezig. In het noordelijke deel van het plangebied, waar historische bebouwing heeft gestaan, zijn aan het oppervlak (puin) geen aanwijzingen aangetroffen, dat er nog resten van de historische bebouwing in de bodem te verwachten zijn. Op basis hiervan kan voor het noordelijke deel van het plangebied de lage verwachting voor zowel vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum tot en met het Neolithicum alsmede voor nederzettingsresten uit het Neolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen (tot in de 13e eeuw) gehandhaafd blijven en de hoge verwachting voor de Late Middeleeuwen (vanaf de 13e eeuw) tot en met de Nieuwe tijd worden bijgesteld naar laag. Voor het zuidelijke deel van het plangebied kan de hoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum tot en met het Neolithicum worden bijgesteld naar laag en de hoge verwachting voor nederzettingsresten uit het Neolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen (tot in de 13e eeuw) en de lage verwachting voor de Late Middeleeuwen (vanaf de 13e eeuw) tot en met de Nieuwe tijd worden gehandhaafd.

Op basis van de hoge verwachting in het zuidelijke deel van het plangebied kan er een archeologische vindplaats aanwezig zijn. Wanneer de geplande graafwerkzaamheden dieper reiken dan 30 cm beneden maaiveld kunnen eventueel aanwezige archeologische resten verloren gaan en is vervolgonderzoek noodzakelijk. De graafwerkzaamheden zullen plaatsvinden binnen het aangegeven bouwvlak (ca. 1800 m<sup>2</sup>), vandaar dat KSP Archeologie een vervolgonderzoek adviseert in de vorm van een proefsleuvenonderzoek binnen het bouwvlak om vast te stellen of in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn en zo ja, welke waardering hieraan gegeven kan worden.

### Beoordeling

Het rapport is goed leesbaar en het kaartmateriaal is van goede kwaliteit. Het rapport voldoet aan de Kwaliteitseisen van de Nederlandse Archeologie. Wij kunnen grotendeels instemmen met het advies van KSP tot nader archeologisch onderzoek in het plangebied vanwege de hoge archeologische

verwachting. Wij zijn echter van mening dat de huisplaats zoals die op de kaart van 1832 zichtbaar is in het noordelijk deel van het plangebied nog steeds een hoge verwachting heeft voor de Late Middeleeuwen (vanaf de 13e eeuw) tot en met de Nieuwe tijd. Het ontbreken van puin of vondsten aan het oppervlak wil niet zeggen dat er geen archeologische resten in de bodem aanwezig kunnen zijn.

We hebben verder nog wat opmerkingen op het rapport:

- Is ook de heemkundekring van Cranendonck geraadpleegd voor het onderzoek? Graag toevoegen.
- P. 18: de richtlijnen voor archeologisch onderzoek van de gemeente geeft niet aan om verkennende boringen uit te voeren. Verkennende boringen worden alleen geadviseerd wanneer er duidelijke aanwijzingen zijn voor sterke verstoring van de bodem. In andere gevallen adviseren wij het uitvoeren van proefsleuven.
- P. 20 onderaan. Dit stuk tekst is wat onduidelijk. Nummers van boringen lijken hier ook omgedraaid te zijn.

### Selectieadvies

Gezien de uitkomsten van het archeologische vooronderzoek die aantonen dat de kans op archeologische waarden in het plangebied Cranendoncklaan 92 niet uitgesloten kan worden, achten wij archeologisch vervolgonderzoek in het plangebied noodzakelijk. Wij adviseren om in die delen van het plangebied waar bodemingrepen dieper dan 30 cm gepland staan of met dit bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt, een archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek (conform protocol Proefsleuven KNA 4.0, de SIKB Leidraad proefsleuven en de richtlijnen van de gemeente Cranendonck) om hiermee grip te krijgen op mogelijk aanwezige archeologische waarden, maar ook om inzicht te krijgen in de historische ontwikkeling van het hier aanwezige cultuurlandschap. Het proefsleuvenonderzoek dient plaats te vinden aan de hand van een door het bevoegd gezag goedgekeurd programma van eisen en uitgevoerd te worden door een archeologisch bedrijf bevoegd tot het uitvoeren van archeologische opgravingen. Op basis van de uitkomsten van dit inventariserende vooronderzoek(en) beslist de gemeente of de archeologische waarden in voldoende mate zijn vastgesteld. De kosten die samenhangen met het toezicht en de handhaving (waaronder beoordeling PvE en rapport) op het archeologisch onderzoek zijn voor rekening van de aanvrager.

Indien hierbij archeologische waarden worden aangetroffen, dienen deze veilig gesteld te worden door mogelijke planaanpassing en als dat niet mogelijk door het opgraven van de aanwezige archeologische resten. Het besluit hierover ligt bij de gemeente. Gezien de relatief geringe omvang van het plangebied raden wij bovendien aan de mogelijkheid tot een doorstart naar een opgraving op te nemen in het PvE voor de proefsleuven, indien het proefsleuvenonderzoek resulteert in positieve resultaten. Daarbij willen wij wel benadrukken dat zo'n doorstart pas gemaakt kan worden, wanneer het onderzoek door middel van proefsleuven geëvalueerd is.

Voor die delen die - vooralsnog - niet verstoord worden, dient in het bestemmingsplan een dubbelbestemming 'archeologie' te worden opgenomen ter bescherming van de mogelijk aanwezige archeologische waarden.

## BIJLAGE

### Toetsingsprocedure

Rapportages worden door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant getoetst aan de in de archeologische monumentenzorg voorgeschreven kwaliteitsnormen en aan de in de beroepsgroep gangbare gedragscodes m.b.t. onafhankelijkheid en proportionaliteit. De conclusies en aanbevelingen zijn getoetst aan de verwachte waarde van de locatie en aan de verhouding tot de bestaande en de te verwachten verstoring van het bodemarchief. Indien deze toetsing leidt tot aanbevelingen om het rapport te verbeteren, hebben deze aanbevelingen alleen betrekking op meetbare kwaliteitsaspecten en niet op zaken die binnen het domein van de integriteit en wetenschappelijke verantwoordelijkheid van de rapporteur vallen. Selectie- en beleidsadviezen van de toetser zijn onderscheiden van die van de auteur van het rapport.

Bij de toetsing is – waar nodig – gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Gemeentelijke erfgoed- en archeologiekaarten
- Gemeentelijk archeologie- en erfgoedbeleid
- Minimale richtlijnen t.b.v. (de rapportage van) een archeologisch onderzoek in Noord-Brabant (april 2011)
- Regionale en Nationale Onderzoeksagenda Archeologie
- Gemeentelijke erfgoedmeetlat
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.3 en 4.0
- Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving
- Leidraad Archeologisch Onderzoek Beekdalen
- Leidraad Proefsleuvenonderzoek
- Leidraad IVO Karterend Booronderzoek
- Leidraad Standaard archeologische monitoring
- Kennisdocument “Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief”
- Checklist SIKB beoordeling IVO verkennend, karterend en waarderend
- Checklist SIKB beoordeling PvE
- Literatuur m.b.t. de regio voor zover die aanwezig is in de bibliotheek van het Archeologisch Centrum in Eindhoven
- Gedragscode van de Vereniging van Nederlandse Archeologen